

Firda minn Kelb

Novella ta' GUZE' ELLUL MERCER

KELLI kelb tal-kaċċa u l-bieraħ hadtu l-Għassa tal-Pulizija biex joqtluh.

X'xin hriġt mid-dar kien dalam; u f'dak il-waqt ma kelli ebda ġħsieb li se jkoili ninfired mill-kelb għal kollox. Hriġtu biex in-dawru dawra. Kien ilu marid erba' ġimġħat u meta kont iñħall-lieb gewwa kien donnu jitgħaxxex aktar u meta noħorġu barra kien donnu jieħu r-ruħ. Kien ilu tlitt ijiem shah ma jduq. Tajtu ftit ħalib lanqas messu. Ittamajt li din il-ħargħ tagħmillu tajjeb u meta nerġġiha lura jitrejjaq b'xi haġa. Kellu sittax-il xahar. Kien marad ħtija tiegħi. Kont gibt ferħ ta' qattus id-dar minn ghajr ma naf li kien tmess b'marda tal-ġilda; u l-kelb tnigġeż minnu.

Kif hriġna mid-dar għaddejt għand mastrudaxxa ħabib tiegħi; u meta dan ra f'liema sura kien il-kelb, qalli li aħjar infittek "innejħħi". Mort għand skarpar jafni, u bħali, dejjem bil-klieb. Ghidħtlu li jekk il-kelb jibqa' sejjer lura jkolli nisparalu. L-iskarpar ġħares lejn il-kelb, kemmex xofftejh u qalli li biex nisparalu, irrid qabel nara fejn se nħaffer ħofra biex wara nidfnu fiha. U għaldaqstant, aħjar niffranka x-xogħol u nieħdu minn l-ewwel l-Għassa. Hemm jaħsbu fih il-Pulizija. U jaqbilli nfittex nieħdu, zied iġħidli l-iskarpar.

Harist lejn il-kelb u sibtu jirtogħod bid-deni, u rajt ħafna lagħab nieżel ma' geddumu; u deherli li kien tgharraaq aktar milli kien x'xin hriġna mid-dar. Ghajnejh kienu għadhom shah, sbieħ u mimljix dehen; iż-żda kienu jleqqu aktar minn meta kien f'sikkut u kellhom fihom bħal ħarsa ta' biża'. Donnu l-kelb kien qed jifhem li konna qed ingħidu li kien jeħtieg lu jmut.

X'xin l-iskarpar għalaq il-ħanut, hriġna jien, hu u l-kelb u rhejnejha lejn il-Għassa. Iltqajna ma' tnejn oħra na fuhom u gew magħħna. Wieħed minnhom qalli li ta' xejn sejrin għaliex wara l-erbgħa l-Għassa ma jżommux klieb. L-ieħor qalli li l-Għassa hemm is-surgent Franz. Dak mhux minn l-agħar u għandu mnejn iż-żommu. Is-surgent Franz ħabib tiegħi. Meta kien tfal, kien joħrog miegħi għall-kaċċa.

Sa ma wasalna, ħallejt il-kelb jimxi waħdu warajna, minn-ġħajr ma rbattu. Meta kont noħorġu mid-dar qatt ma kont nis-sogra nħallih jimxi waħdu mingħajr ġilda. It-toroq mimlija kar-

rozzi u malli kelb jaqsam triq, jekk ma jkunx imdorri dik is-siegħha tirfsu karrozza. Issa deherli li ma hemmx aktar għalfejn nib-żā' li tista' toqtlu karrozza, la darba kont ser noqtlu jien. Il-kelb ghadda maħkuk mal-bankina, għad li aħna konna mexjin f'nofs it-triq; u minflok ħadt ħsiebu jien, ha ħsieb hu tiegħu nnifsu. Donnu kien qed iħoss li waslet siegħtu.

Aħna u sejrin bdejna nghidu ħafna ħmerijiet bħalma jgħidu hafna rġiel meta jkunu mexxin fit-triq wara li jkunu reġgħu lura mix-xogħol u strahu u ħargu mid-dar biex iġħaddu siegħha żmien. U għad li ssuktajt mat-lieta li kelli miegħi, f'qalbi bdejt irred-den li jekk is-surgent ma jżommil ix-il-kelb sal-ġħada, nerġa' nieħdu d-dar miegħi u nara x'nagħmillu biex infejqu. X'hi wasalna fejn l-Għassa dort fuq l-iskarpar u għidlu : "Qed tarah il-kelb? Donnu ha r-ruh!" U hu weġibni : "Hekk qed ingħid waħdi", u bqajna deħlin il-Għassa.

Is-surgent kien magħluq f'kamra ma' l-ispettur u bqajna lkoll nistennewh sa joħrog. Kuntistabbli tal-bieb qalli li aħjar nerġa' niġi fil-ġħodu, ghax dal-ħin ma jżommux klieb. Fraħt meta smajtu jgħidli hekk; iżda ridt nistenna lis-surgent Franz ghax kont naf li dak iżommhuli ; għad li ma xtaqtux iżommu.

L-iskarpar u t-tnejn l-oħra li kelli miegħi bdew iduru mal-kamar tal-Ġħassa; u jien ersaqt lejn il-bieb ta' barra nfitteż il-kelb għaliex bsart li kien raġa' ħareg u tilifni. Saffartlu u dlonk narah ħiereg minn bejn żewġ karrozzi li kienu waqfu fil-ħin sewwa biex ma jirfsuhx.

Is-surgent Franz ilu ħabib tiegħi sa minn mindu kien għadu tfal u fejn jarani dejjem jifrah bija qatigħi. Il-biera ħares lejja biċ-ċiera u bil-kemm ma kellimnix bil-herra. X'aktarx kien imnaffar għaliex kien ilu biċċa sewwa wieqaf quddiem l-ispettur. Iżda ngħid għalija, hassejtni donni fraħt u stejjqint li rajtu ma laqagħnix tajjeb kif jagħmel dejjem. Billi f'dak il-waqt kont imberhen u maħtuf u qabli dejqa, kliem is-surgent flok naffarni donnu giebni f'sikkxi u sabbarni.

Minkejja ċ-ċiera tiegħu, is-surgent ma qallix : Le. Qabbad kuntistabbli jieħu l-kelb f'kamra fil-bitħa; u wara li ħadli ismi qalli li jekk mal-lejl il-kelb ma joqgħodx b'sabru u jinfexx jin-baħ u ma jħallix lil min jorqod, jispara għalih hu qabel jiġi r-rāġel li jiġbor u joqtol il-klieb morda u dawk li ma jridhom ħadd. Jien għidlu li l-kelb għwejied minn qaddisu u mhux se jinbaħ meta nħallih.

Il-bitħa kienet fid-dlam. Il-kuntistabbi daħħal il-kelb f'kamra żgħira b'bieg ta' l-injam, minn dawk li jingħasmu fi tnejn, bħal ta' xi maqjel. Aħna morna warajh; u hu dar fuqi u qalli : "Ara x'kamra bil-għaqal għandu għaliex waħdu ! Kemm hi sewwa, hux ?" U beda jidħak; u jien bdejt nidħak bħalu, għad li f'dak il-waqt kelli weġġha f'sidri, in-naħha tax-xellug. Lill-kuntistabbi ħallejtlu l-ġilda li biha kont norbot lill-kelb meta kont nieħdu għal xi dawra.

Billi dil-biċċa ġilda, meta l-klb marad, kienet thokk ma' għonqu kollu ġrieħi, stħajjiltha tniġġiset u jekk inżommha tista' tniġġisni. U issa li mhux ser ikolli kelb aktar, għalfejn inżommha? Dil-ġilda kien tahieli l-iskarpar li kelli miegħi. Kien tahieli b'xejn. Meta rani ser iñħallieha warajja, qalli minn taħt l-ilsien biex neħodha. Iżda jien ħallejha warajja aktarx bħala tribut lill-kelb li kont inħobbu daqs hija. Ma stajt nagħtih xejn. Ma stajt ingħinu b'xejn. Lanqas biċċa xkora ma kont ġibt miegħi biex nifrixhielu fl-art, biex jorqod fuqha sa jisbaħ. U min jaf kemm se jħoss bard mal-lejl, bejn għaliex marid u bejn li ninsabu fl-eqqel tax-xitwa.

Il-ġilda dendiltha fuq il-biċċa t'isfel tal-bieb li kienet magħluqa.

X'ħin ħriġna mill-Għasssa nfexxejna niðħku għaliex wieħed minna kien se jiżloq. L-iskarpar qal li aħjar ngħaġġi lu għaliex kien qed iberraq u x-xita kienet imdendla f'hajta.

F'salib it-toroq ħallejt lit-tlieta li kelli miegħi u rħejtilha waħdi għad-dar, incāflas fl-agħdajjar ta' l-ilma—li ma stajtx nara bid-dlam li kien—u nterter bil-kesħa li bdejt inħoss. Kont ili ma nħoss bard daqshekk.

Jien u miexi ħassejt bħal għoqla tielgħa għal griżmejja. Dak il-ħin qam ħafna riħ. X'ħin hemed, smajt lili nnifsi nolfoq, u bid-dmugħi ma' għajnejja ma stajtx nara nimxi. Kont ili ma nolfoq u nixerred demgħa aktar minn sentejn—minn dak in-nhar li kien miet hija habta u basta u qasir il-ġhomor.

X'ħin wasalt id-dar, ir-rassa li kelli f'sidri, bis-šħana u l-kenn ħassejtha tinħall; u sa ma ġbart u rmejt il-kaxex tad-duwa u ċekċeik ieħor li bih kont ninqedha biex indewwi l-kelb minn dak in-nhar li marad 'il hawn bkejt kemm-il bikja siekta. U ta' kull darba bdejt nimsaħ id-dmugħi b'minkbejja, biex ma nitniġġisx b'subgħajja, u biex il-marä ma taranix nibki lill-kelb. Iżda leħni

baqa' sa nħanaq u għajnejja ħmaru, donni kont xrobt l-inbid; u l-mara ntebhet li qalbi kienet ingħafset għaliex kont tlift ħabib tassew, u qaltli xi kliem ta' sabar. U jien weġibtha kif l-irġiel iwieġbu lin-nisa fi ġrajjiet bħal dawn.

Bobby kien jaf ħafna. Kien waqtiet jifhimni daqs li kieku kien bniedem. Kellu għajnejh sbieħ u mimlija dehen; u marad ħtija tiegħi, għad li jien ma ridtx immarrdu. Iżda li kieku dal-ghodu qabel qatluh xi ħadd kellu jgħidlu—u hu kien jista' jifhem —x'hassejt il-bieraħ x'hi infridt għall-aħħar darba minnu, u lie-ma beraħ u swied il-qälb ħalla warajh id-dar, kien imut inqas imbażza' u kellu mnejn jaħseb fija u f'kemm għamilt biex infejqu.